

ZAJTI FERENC MUNKÁSSÁGA

A 20. század egyik utolsó polihisztora volt Zajti Ferenc több nyelven beszélt, a kutató munka mellett kitűnő festőművész is, akit Csontváry munkássága folytatójának nevezett.

Újfehértó híres szülöttje, a közeli Szunyogh-i tanyán nevelkedett. Számára nagyon fontos volt a szülőföld, a magyarság tudat. Mindig nagy tisztelettel írt az egykori nevelőiről, tanítómestereiről. „István bátya” volt ezek közül az első, aki az egykori Szunyogh-i tanyán nevelkedő kisgyermekkel megismertette az őt körülvevő természetet és annak tiszteletét. Valószínűleg ez a gondolat segített elindulni a magyarság őstörténetének kutatása felé. A családi háttér legalább ilyen meghatározó szereppel bírt életében, Zajti Pál egykori ispán házában nevelkedve egy életre szóló erkölcsi és kulturális nevelést kapott. Magába szívta az ősök és a haza szeretetét, mely később művein is átsugárzott.

Az iglói és a debreceni gimnáziumi évek alatt is tovább erősödött benne a gondolat hogy felnőttként a művészeti alkotó munka mellett tudományos kutatással is fog foglalkozni. A magyarok őstörténetének alaposabb megismerését tűzte ki célul. Hollósy Simon és Csontváry Koszta Tivadar mellett töltött korszak számára nemcsak festőművészeti, hanem ideológiai kurzus is volt. Csontváry ebben az időszakban sokat foglalkozott Attila, hun király történetével, és ez által a magyarság történetével is. Valószínűleg ennek is köszönhető, hogy Zajti később megírta Árpád fejedelem honfoglalása című művét, mely a Feszti-körkép bemutatásán keresztül a magyarság történetének e jeles eseményét elemzi, a benne szereplők személyiségének feltárásával párhuzamban., Későbbi festményein gyakran visszaköszönt a nyírségi táj. Élete végéig festőnek is vallotta magát, a festés számára mindvégig az önkifejezés egyik fontos eszköze. Hollósy Simon, Csontváry Koszta Tivadar mellett töltött korszak számára nemcsak festőművészeti, hanem ideológiai kurzus is volt.

Életének nagy szenvedélye így a magyarság őstörténetének kutatása. A magyarok őshonát a távoli keleten kereste. A magyarság hovatartozásának kérdése nemcsak történeti, de ideológiai szempontból is foglalkoztatta. A teológia elvégzése is a kutatásainak teljesebbé tétele miatt történt. A kor kultúrpolitikáját ekkor már átható finnugrisztika helyett ő a magyarok őshazáját keleten kereste. Visszaemlékezve István bátya egykori szavaira a tűz, a nap és föld tiszteletére tanító vallás elemit is keleten találja meg. Az ősmagyarok hitvilágának felelevenítése Az ősmagyarok hitvilágában az Ipolyi Arnold elfeledett Magyar Mythológiájában, illetve a Hun-magyar őstörténetben történik meg.

A keleten való kutatás számára elsőrendű feladat, a keleti nyelvekkel való ismerkedés után valósággá válik terve, és Indiába utazik, ahol többek között találkozik Gadhival és a híres Modi professzorral, akivel közösen egy Keleti Collegium Hungaricumot, azaz egy Magyar Kelet Kutató Intézetet szeretett volna létrehozni. A keleti utak során gyűjtött néprajzi és iparművészeti ereklyék kísérteties hasonlatosságot mutatnak a magyar népművészettel. Az indiai szári zöld-piros színei, írásos hímzés technikája a kalotaszegi kötények életfamintáival mutat rokonságot. A türk- hun – szkíta emlékeket főművében, a Magyar évezredekben összegzi, ezt a munkáját egykor tankönyvnek szerették volna adni az ifjú nemzedék kezébe. Ennek ellenére a Tudományos Akadémia nemigen ismerte el munkáját, hiszen a finnugor rokonság kutatása került egyre inkább előtérbe, és azokat a kutatókat, akik ezzel ellentétben a keleti őshazában hittek jobb esetben csak megmosolyogtak, sokszor azonban inkább elhallgatattak.

A II. Világháború után félre állították, a korszak kulturális körei nem tartottak munkájára igényt. Zajti Ferenc 1961-ben bekövetkezett halála után, ezért hiába kéri örökösei művei megóvását, a széthurcolt javak összegyűjtését. Ahogyan a korszak illetékesei fogalmaztak: „munkássága nem illeszthető bele a

magyarság finnugor származáselméletébe, hagyatéka értéktelen, megóvásra nem jogosult”.